

Masada uyumak abdesti bozar mı?

Soru: Bazen ofisimde otururken masaya başımı koyup bir müddet uyuyorum. Bu şekilde uyumak abdesti bozar mı?

Kısa Fetva

Eğer kişinin makatı oturduğu yere tam yerleşmişse masaya yaslanmasıyla Hanefi mezhebinde tercih edilen görüşe göre abdesti bozulmaz. Ancak hem ihtilaftan kaçınmak hem de ihtiyatlı davranma adına abdest alması daha doğrudur.

Detaylı Fetva

Abdesti bozan etkenlerden biri de uykudur. Allah Rasûlü ﷺ secde halinde uyuyup ardından abdest almadan namaza devam edince sahabe abdest almamasının sebebini sormuş, O da ﷺ “Abdest ancak yanı üzere yatarak uyuyan kimseye gerekir. Çünkü kişi yan yattığı zaman mafsalları gevşer.”¹ buyurmuştur. Bir diğer rivayette ise, “Gözler, makatın(yellenmenin) bağlıdır. Bu sebeple kim uyursa abdest alsın.”² Buyrulmuştur. Bu rivayetler hem uykunun abdesti bozduğunu hem de gerekçesini beyan etmektedir. Buna göre abdesti bozan asıl etken uyku değil, mafsalların rahatlamasına bağlı olarak arka taraftan yelin çıkmasına engel olamama halidir.³ Bu durumda yellenme ihtimalinin yüksek olduğu uyku, abdesti bozan yellenme makamında kabul edilip uykunun abdesti bozduğuna hükmedilmiştir. Zira adetten sabit olan kesin sabit olmuş gibidir.⁴ Ancak uyku halinde abdestin bozulma sebebi, mafsalların gevşemesine bağlı olarak yelin çıkma ihtimali olduğundan bu duruma mani olan ayakta, rukû veya secde halinde olan uyumalar hükümden istisna edilerek bunların abdesti bozmadığı söylenmiştir.⁵ Abdesti bozan uyku halinin ölçüsü ise kişinin yanındaki sesleri duyup duymaması ile belirlenmiştir. Eğer kişi yandaki sesleri duymayacak derecede uyumuşsa uyku gerçekleşmiş sayılır ve abdesti bozulur.⁶

Kişinin yellenmesine mani olup abdesti bozmayan uyku şekillerinden biri iki kalçanın üzerine oturur halde veya iki kalçayı topukların üzerine yerleştirerek uyumaktır.⁷ Bu şekilde yere yerleşerek uyuyan kimsenin bir yere yaslandığında abdestinin bozulup bozulmaması noktasında Hanefi mezhebinde ihtilaf vardır. Mezhebin erken dönem kaynaklarına göre bu şekilde düz oturan kimse bir yere yaslanırsa da yaslanmasa da abdesti bozulmaz.⁸ Ancak sonraki dönemde kaleme alınan bazı metin kitapları İmam Tahavi’nin görüşünü⁹ esas alarak bu noktada ikinci bir görüş beyan etmişlerdir. Buna göre eğer kişi yere temekkün ettiği halde duvar veya direk gibi bir nesneye, o nesne kaldırıldığında düşecek derecede kuvvetli yaslanır uyursa abdesti bozulur.

Çünkü bu durumda mafsallar gevşediğinden vücut abdestin bozulduğu hale geçer.¹⁰ Böyle bir oturuşta kalçanın yere yerleşip yerleşmemesi önemli değildir. Eğer kişinin dayandığı nesne çekildiğinde kişi olduğu gibi kalacak derece yaslanmışsa abdesti bozulmaz.

Hanefi mezhebinde bu konuda tercih edilen görüş mezhebin asıl kaynaklarında geçen ilk görüştür.¹¹ Buna göre kişinin makatı yere yerleşmişse bir yere yaslansa da yaslanmasa da abdesti bozulmaz. Ancak günümüzde oturan koltukların rahatlık seviyesinin yüksek olması uyku halinde rahatlamayı kolaylaştırmakta, çok yemek yemenin artması da yelin çıkma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.¹² İbadetler hususunda evla olan ise en ihtiyatlı şekilde davranmak olduğundan kişi böyle bir durumla karşı karşıya kaldığında yaslanmasının da derecesine bakarak ikinci görüşle amel etmesi daha doğru olur.

Bu esaslara göre masaya başını koyarak uyuyan kişi için şu durumlar söz konusudur:

- Eğer kişi etraftaki sesleri duyacak şekilde uykudaysa abdesti hiçbir şekilde bozulmaz. Zira bu durum abdesti bozan uyku hallerinden değildir.
- Eğer etraftaki sesleri duymayacak şekilde uykuya dalmış ve makatı oturduğu yere temekkün etmemişse abdesti bozulur.
- Eğer etraftaki sesleri duyacak şekilde uykuya dalmış, makatı oturduğu yere temekkün etmiş ve çekildiği zaman yere düşecek şekilde masaya yaslanmamışsa abdesti bozulmaz.
- Eğer bir önceki durumda olduğu gibi oturmuş, çekildiğinde düşecek şekilde masaya yaslanmışsa Hanefi mezhebinin asıl görüşüne göre abdesti yine bozulmaz. Ancak ihtiyat sadedinde abdest almasında fayda vardır.

Şafii mezhebinde kişinin makatı yere yerleşirse bir şeye yaslansın veya yaslanmasın abdesti bozulmaz.¹³

-
1. Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *el-Câmi'u's-şâhîh* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2008), “Tahare”, 57.
  2. Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî Ebû Dâvûd, *Sünen-i Ebî Dâvûd* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1996), “Tahare”, 79.
  3. Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl ed-Dûkâtî et-Tahtâvî, *Hâşiye 'alâ Merâkı'l-felâh* (İstanbul: Daru'l-Hanefiyye, 2018), 1/187.
  4. Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, thk. Said Bektaş (Medine: Dâru's-Sirâc, 2019), 1/302.
  5. Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsîlî, *el-İhtiyâr li-ta'îlî'l-Muhtâr* (Beyrut: er-Risâletü'l-Âlemiyye, 2009), 1/53-54.
  6. Ferîdü'd-Dîn Âlim b. Alâ ed-Dihlevî, *el-Fetâva't-Tatarhâniyye* (Mektebetü Hanefiyye, 2010), 1/255.
  7. Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsâmüddîn es-Sadrü's-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî, *el-Muhtû'l-Burhânî* (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2004), 1/206.
  8. Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsâmüddîn es-Sadrü's-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî, *el-Muhtû'l-Burhânî*, 1/ 206-207.

9. Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrî el-Mısırî et-Tahâvî, *Muhtaşaru't-Tahâvî* (Beyrut: ed-Dâru'l-Mâlikiyye, 2016), 1/65.
10. Abdülganî b. Tâlib b. Hammâde el-Meydânî el-Guneymî, *el-Lübâb fî şerhi'l-Kitab* (Medine: Dâru's-Sirâc, 2010), 2/24.
11. Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 1/296.
12. Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadîr li'l-'âcizi'l-fakîr* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.), 1/48.
13. Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2014), 1/473.

